

Кримінологічна характеристика кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності в Україні

Інна Доляновська

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: DolianovskaIM@krok.edu.ua,
ORCID: 0000-0002-1606-7096*

Дмитро Стрижевський

*здобувач вищої освіти рівня «Магістр»,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: StryzDI@krok.edu.ua,
ORCID: 0009-0007-0843-5999*

Господарська діяльність в Україні є надважливим елементом сучасного суспільства, але разом з тим, вона є сферою, яка піддається ризикам кримінальних правопорушень. Кримінологічний аналіз цих правопорушень дозволяє розуміти причини, характер та можливі способи боротьби з ними.

За класифікацією О.О. Дудорова, кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності поділяються на сім груп за видовим об'єктом, який відповідає галузі господарства або напрямку господарської діяльності [1, с. 221.]. Ця класифікація дозволяє аналізувати тенденції такої злочинності, яка часто приховується в «тіньовій» економіці. Г. А. Матусовський вказує на те, що термін "тіньова економіка" включає два основних аспекти, які обумовлюють його виникнення: економічний (пов'язаний із сферою економічної діяльності) та кримінальний, протизаконний (метафорично - "тіньовий"). Ця термінологічна конструкція точно відображає сутність цього явища [2, с. 448]. Зазначено, наприклад, що понад 60% операцій з металобрухтом проводяться в "тіньовому" секторі економіки. Розв'язання цієї проблеми полягає у виключенні детермінант, які призводять до такої ситуації. Різні вчені у різні періоди вносили численні пропозиції щодо усунення цих детермінант. Деякі науковці відзначають, що доцільним є запровадження механізму забезпечення розробки і прийняття обґрунтованих нормативно-правових актів економічного спрямування. Цей механізм повинен включати економічне обґрунтування, кримінологічний аналіз і прогноз, комплексну правову експертизу, аналіз можливих негативних наслідків реалізації цих нормативно-правових актів і умови блокування цих наслідків, а також внесення доповнень, поправок тощо.

Варто також зазначити, що зміни злочинності у сфері господарської діяльності навряд чи свідчать про зміни її детермінації. Хоча кількісні та якісні показники злочинів у сфері господарської діяльності різноманітні, можна виділити деякі статичні детермінанти цих кримінальних правопорушень у нашій країні, насамперед це - корупція, яка існує в усіх секторах бізнесу, і державна влада систематично не в змозі з нею боротися; відсутність державного захисту суб'єктів господарської діяльності; нестабільність національної політики; нормативно-

правова складова господарської діяльності відстає від потреб сучасного бізнесу; формальний спосіб, за допомогою якого співробітники правоохоронних органів виконують свої професійні обов'язки. Перелік детермінант злочинності в економічній сфері не є вичерпним.

Однак, структура злочинності у сфері господарської діяльності залишається майже не змінною протягом останніх років. Основну її частину складають три види кримінальних правопорушень: проти порядку зайняття підприємницькою та іншою господарською діяльністю, правопорушення проти оподаткування та обігу грошей, та правопорушення проти обігу цінних паперів, інших документів. За даними сервісу Швидкого пошуку судових рішень та справ в ЄДРСР Opendatabot [3], ці три групи становлять понад 85% усіх злочинів у сфері.

Найчастіше реєструються, за даними генеральної прокуратури[4], такі кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності: стаття 212 ККУ, стаття 200 ККУ, стаття 199, стаття 205-1 та стаття 204 ККУ[5].

У сфері господарської діяльності в Україні спостерігається високий рівень кримінальних правопорушень. Це включає корупцію, шахрайство, економічну злочинність та інші види протиправної діяльності.

Отже, правопорушення у сфері господарської діяльності, мають серйозний вплив на економіку країни, її стабільність та розвиток. Кримінологічна характеристика цих правопорушень включає в себе аналіз їх причин та умов, які сприяють їх виникненню. Для боротьби з цими проблемами необхідно вжити ряд заходів. Це може включати в себе посилення законодавчої бази, покращення механізмів контролю та нагляду, проведення превентивних заходів серед населення та бізнес-спільноти, а також забезпечення ефективного розслідування та відповідальності за правопорушення.

Список використаних джерел

1. Ю. В. Александров, О. О. Дудоров, В. А. Клименко *Кримінальне право України. Особлива частина: підручник.*; 3-тє вид., 2009. 744 с.
2. Матусовський Г. А. *Економічні злочини: криміналістичний аналіз.* Харків: Консум, 1999. 480с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI/MATUSOVSKIY_1999.pdf (дата звернення: 10.11.2023).
3. Сервіс Швидкого пошуку судових рішень та справ в ЄДРСР Opendatabot. URL: <https://court.opendatabot.ua> (дата звернення: 10.11.2023).
4. Генеральна прокуратура України. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 10.11.2023).
5. *Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 5 жовт. 2023 р.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.11.2023).